

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli den 17 Febr. 1885, kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Första hufvudtitel.

(1:a U. A.)

1:o.

I fråga om de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, som omfattar Kongl. hof- och slottsstaterna samt, enligt nu gällande riksstat, upptager såsom årliga och ständiga utgifter, för Kongl. hofstaten 1,214,900 kronor och för Kongl. slottsstaten 123,100 kronor eller tillsammans 1,338,000 kronor, har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon ändring. Och får Utskottet hemställa,

att Riksdagen må till oförändrade belopp fastställa omförmälda anslag.

Extra anslag.

2:o.

För vidtagande af åtgärder i syfte att mot eldfara skydda Stockholms slott har Kongl. Maj:t under denna hufvudtitel föreslagit, att å extra stat för år 1886 måtte anvisas ett belopp af 95,000 kronor.

Utaf det vid behandlingen af denna fråga förda statsrådsprotokoll Bih. till Riksd. Prot. 1885. 4 Saml. 1 Afd. 6 Häft.

1

Angående anslag för vidtagande af åtgärder i syfte att mot eldfara skydda Stockholms slott.

inhemtas hufvudsakligen, hurusom Riksmarskalksemetet, med anledning af de vidtomfattande och förödande eldsvådor, som för få år sedan i Danmark öfvergått Fredriksborgs slott och nu senast Kristiansborgs slott, i underdånig skrifvelse den 24 November 1884 framhållit behofvet af åtgärder, genom hvilka Stockholms slott, Sveriges mest framstående monumentala, dyrbara och minnesrika byggnad, skulle kunna varda betryggadt mot svårare följder af en uppkommande eldfara, i hvilket afseende embetet åberopat ett af Slottsintendenten Jacobsson, efter en i samråd med brandchefen i Stockholm, Kommandörkaptenen Hollstén, verkställd undersökning af byggnaden, afgifvet förslag, hvori anmärktes:

att antalet utgångar från vinden till taket vore otillräckligt;

att öfver vissa lokaler i våningen två trappor upp finnes mellan plafonden och brandbotten ej använda utrymmen af fem eller sex fots höjd, hvilkas golf och tak utgjordes af i dagen liggande bjelkar för öfver- och underliggande bjelklag, hvartill komme, att flera sådana mellanrum stodo i förbindelse med hvarandra medelst öppningar i murarne, varande påtagligt att, då just sådana dolda rum voro vid eldsvådor de försåtligaste och mest olycksbringande, här föreläge en ganska betänklig brist i konstruktionen, hvilken brist skulle kunna gifva anledning till en plötslig och vidsträckt utbredning af elden;

att af samma natur vore de tomrum, som uppkomme öfver kyrkan och södra hvalfvet derigenom att taken i dessa lokaler voro hvalfda, ehuru icke med sten, utan med tillhjälp af trävirke, hvarpå hvalfformen åstadkommits genom utsalningar af trä;

att öfver rikssalen och södra hvalfvet sagnades brandbotten;

att afståndet mellan de med jerndörrar försedda murarne å vinden öfver norra galleriet, rikssalen och kyrkan vore så stort, att i synnerhet vid de två sistnämnda ställena, der massor af trävirke vore hopade, eldsläckningen ansåges i hög grad svår att verkställa, om icke vindarne ytterligare afdelades;

att å slottets hela norra och östra sida, till en sammanlagd längd af omkring 720 fot, icke finnes någon uppgång till vinden;

att på åtskilliga ställen å vinden taklagets långbjelkar äfvensom träpanelen voro fortsatta under takplåten öfver skiljemurarne; samt

att af särdeles eldfarlig beskaffenhet vore vindarne å hela södra sidan, der till följd af äldre tidens obekantskap med jernkonstruktioner bjelk- och taklag åstadkommits genom de mest kombinerade sammanställningar af groft virke, som tillsammans bildade en vid släckning svårt åtkomlig härd för elden;

och hade i anseende till dessa uppgifna olägenheter Slottsintendenten Jacobsson, med hvilken brandchefen instämt, föreslagit:

att slottet borde indelas i nitton delar genom vertikala murar, hvilkas alla öppningar från bottnen till vinden borde förses med stadiga jerdörrar, genom hvilkas igenslutande hvarje slottets del kunde vid eldstillfälle afstängas till slottets hela höjd;

att ytterligare tio brandluckor från vinden till taket borde anbringas;

att, beträffande de omförmälda mellanrummen öfver våningen två trappor upp, undra sidan af det bjelklag, hvarpå brandbotten hvilade, borde förses med underpanel af bräder, som plåtbesloges, och öppningarne i mellanmurarne igenmuras, hvarefter till hvarje mellanrum borde beredas nedgång genom en i brandbotten anbragt plåtlucka;

att, till betäckning af det nuvarande trägolvet öfver rikssalen och södra hvalfvet, borde utbredas ett icke för tjockt lager sandblandad lera af samma beskaffenhet, som redan finnes öfver kyrkan;

att å vinden öfver norra galleriet, rikssalen och kyrkan borde anbringas afdelningsväggar, två i hvarje, bestående af bräder, dränkta i eldfärg och sedermera plåtbeslagna å ömse sidor;

att å vinden öfver »hvita hafvet» äfven borde anbringas en sådan afdelningsvägg;

att östra lilla trappan och den så kallade byråtrappan (i nordvestra hörnet) borde påmuras, då största afståndet mellan uppgångarne till vinden blefve 370 fot;

att den omförmälda olägenheten, att taklagets långbjelkar och träpanelen fortsattes öfver vindens skiljomurar, borde afhjelpas medelst takplåtens upp- brytande och borttagande af trävirket till en stens tjocklek, så att en sten kunde anbringas och eldens fortplantning derigenom förhindras;

att, då här och hvar en fortsättning af trävirket i mellanväggarne till underliggande lokaler, der en brandfri afstängning förutsattes, torde vid en närmare undersökning konstateras, ett belopp borde upptagas för afskarning af samma virke och inmurning af tegel;

att på det högsta förordades anordnande af så kallade takkammar eller uppmurning till tre eller fyra fots höjd öfver takets yta af alla de mellanväggar, som voro föreslagna att afskiljas med jerdörrar; samt

att alla träytor å södra sidans vindar borde bestrykas med Grahams eldfärg.

Varande öfver de sålunda ifrågasatta arbetena af Slottsintendenten Jacobsson upprättadt ett kostnadsförslag, som slutade å 95,000 kronor.

Med förordande af bifall till berörda förslag hade vidare Riksmarskalks- embetet hemställt, att då de till slottets underhåll anslagna medel icke voro afsedda för så genomgående arbeten som det nu ifrågavarande samt i öfrigt voro hårdt anlitade för det nödiga underhållet, hvadan någon som helst till-

gång för nu ifrågavarande ändamål icke derifrån kunde påräknas, proposition måtte aflåtas till Riksdagen om ett anslag för en gång af 95,000 kronor, hvarjemte Öfverintendentsembetet i afgifvet underdånigt utlåtande, under förordande af bifall till framställningen, förmält sig icke hafva funnit skäl till anmärkning vare sig emot de föreslagna åtgärderna eller emot den beräknade kostnaden.

Beträffande nödvändigheten af ifrågavarande anslag har Herr Statsministern och Chefen för Finansdepartementet vid frågans behandling till statsrådsprotokollet anfört, bland annat:

att det af sakkunnige män i frågan afgifna yttrande och förslag måste anses fullständigt ådagalägga behovet af åtgärder för att mot eldfara skydda Kongl. slottet i Stockholm; att erfarenheten ock gifvit vid handen, att det nuvarande, allt sedan 1856—1858 årens riksdag ej förhöjda anslaget af 63,000 kronor till reparationer af Stockholms slott med flere byggnader icke kunde lemna tillgång till bekostande af ett arbete af den omfattning som det ifrågavarande; att anslaget nemligen under en följd af år visat sig otillräckligt för bestridande af de utgifter, för hvilka det vore afsedt, i följd hvaraf Kongl. Maj:t nödgats sjelf bekosta reparationer och inredningar; att de nu behöfliga arbetena för öfrigt icke kunde hänföras till byggnadens vanliga underhåll, likasom de icke heller afsåge att bereda någon ökad bekvämlighet vid byggnadens begagnande, utan måste vidtagas för att mot eldfara skydda statens dyrbaraste fastighet, samt att, när genom den nu hållna undersökningen uppmärksamheten blifvit fäst på tillvaron af en dylik fara i ganska hög grad, vidtagandet af de nödiga befunna åtgärderna väl finge erkännas såsom en statens angelägenhet af trängande beskaffenhet.

Då det i allmänhet, med hänsyn till de dryga kostnader, som dermed skulle blifva förenade, icke ansetts lämpligt att försäkra staten tillhöriga byggnader mot eldsolycka, måste det enligt Utskottets förmenande vara så mycket angelägnare att genom lämpliga åtgärders vidtagande så vidt möjligt är söka förekomma en dylik olycka; och Utskottet har derföre, synnerligast då frågan gäller en så dyrbar statens egendom som det Kongl. slottet i Stockholm, icke kunnat tveka att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, helst någon anmärkning emot de föreslagna åtgärdernas lämplighet och den beräknade kostnaden icke blifvit framställd, samt det äskade beloppet, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, blifvit allenast för en gång begärdt.

Dock har Utskottet, enär anslaget till reparationer af Stockholms slott med flera byggnader väl kan anses lemna tillgång till betäckande af det tillskott, som skulle blifva behöfligt, om kostnaden komme att i någon mån öfverskridas, ansett vid det nu begärda anslagets beviljande böra fästas

såsom vilkor att, om det äskade beloppet icke skulle befinnas för ändamålet tillräckligt, bristen fylles af nyssnämnda reparationsanslag.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må, för vidtagande och fulländande af de åtgärder, som af Kongl. Maj:t föreslagits i syfte att emot eldsfara skydda Stockholms slott, på extra stat för år 1886 anvisa 95,000 kronor; dock under vilkor att, om detta belopp icke skulle befinnas för ändamålet tillräckligt, bristen fylles af anslaget till reparationer af Stockholms slott med flere byggnader.

3:o.

I sammanhang med behandlingen af denna hufvudtitel får Utskottet afgifva utlåtande öfver Kongl. Maj:ts i särskild, den 30 December 1884 afgifven proposition (N:o 9) till Riksdagen gjorda framställning om upplåtande af enkesäten åt Hennes Maj:t Drottningen och Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan.

I berörda Kongl. proposition har Kongl. Maj:t, under erinran att af ålder åt svenska drottningar och kronprinsessor upplåtits enkesäten, föreslagit Riksdagen att utfästa och förklara:

dels att, derest Hennes Maj:t Drottningen Sofia Wilhelmina Mariana Henrietta kommer att i enkestånd inträda, hon skall ega att såsom enkesäte få sig upplåtet och med full nyttjanderätt besitta Ulriksdals slott med underlydande jord samt tillhörande byggnader och inventarier;

dels ock att, derest Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan Sofia Maria Victoria kommer att öfverlefva sin gemål, hon skall ega att såsom enkesäte tillträda och med full nyttjanderätt besitta Tullgarns slott med dertill hörande byggnader, trädgård och parkanläggningar samt inventarier, allt enligt bestämmelserna i Kongl. brefvet den 1 Juni 1807, samt Tullgarns kungsgård jemte de hemman, torp och lägenheter samt öfriga rättigheter, som enligt Riksdagens skrivelser den 19 Maj 1877 och den 10 Maj 1878 hit höra.

I fråga om Ulriksdals slott torde Utskottet till en början få erinra att, på sätt Herr Statsministern och Chefen för Finansdepartementet förmält, berörda slott står under Hans Maj:t Konungens disposition.

Rörande åter Tullgarns slott inhemtas af det vid den Kongl. propositionen fogade statsrådsprotokoll, att Riksdagen *dels* enligt underdåning skrivelse den 19 Maj 1877 beslutat, att till disposition af Hans Maj:t Konungen skulle för dess lifstid öfverlemnas ej mindre Tullgarns slott med dertill hö-

*Angående
upplåtande
af enkesäten
åt Hennes
Maj:t Drott-
ningen och
Hennes
Kongl.
Höghet
Kronprin-
sessan.*

rande byggnader, trädgård och parkanläggningar samt inventarier, allt i enlighet med bestämmelserna i Kongl. brefvet den 1 Juni 1807, än äfven Tullgarns kungsgård jemte dermed under eget bruk förenade hemmanen Kårtorp, Skyttorp, Nora och Stortorp med dertill hörande torp och lägenheter, men att deremot samtliga öfriga under Tullgarn lydande hemman och lägenheter skulle till statsverket indragas och för dess räkning utarrenderas, äfvensom att den till sjelfva kungsgården jemte de densamma underlydande hemman hörande skog skulle till dåvarande skogsstyrelsen öfverlemnas att för statens räkning förvaltas, dock med kungsgården och dermed förenade hemman och lägenheter förbehållen rätt att, för så vidt sådant vore med skogens bestånd förenligt, kostnadsfritt erhålla till husbehof utsyning å skogen så väl till byggnader och reparationer som till gärdslä och vedbrand, *dels ock* i underdåning skrifvelse den 10 Maj 1878 förklarar, att hemmanen N:is 1 och 2 Tullbotorp samt lägenheten Eriksö ängar, hvilka lägenheter väl icke blifvit i Riksdagens ofvanberörda skrifvelse den 19 Maj 1877 särskildt omnämnda såsom afsedda att bibehållas under kungsgården, men sedan längre tid tillbaka varit i sambruk med denna, skulle anses inbegripna i den till disposition af Hans Maj:t Konungen under kungsgården upplåtna mark;

att omförmälda Kongl. bref den 1 Juni 1807, hvarigenom Tullgarns slott upplåtits på lifstidsbesittning åt Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Sofia Albertina, hufvudsakligen innehölle, att hon skulle ansvara för kungsgårdens tillhörigheter af möbler, husgeråd och öfriga inventarier;

samt att Hans Maj:t Konungen förklarar sig vilja, i den mån sådant erfordrades för vinnande af det med ifrågavarande framställningar åsyftade ändamål, eftergifva den dispositionsrätt öfver Tullgarns slott och kungsgård med tillhörigheter, som genom Riksdagens underdåniga skrifvelse den 19 Maj 1877 och den 10 Maj 1878 blifvit Hans Maj:t Konungen för dess lifstid tillerkänd.

Till hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit får Utskottet tillstyrka bifall, deryid dock, enär vid besittningen af Tullgarns kungsgård är, på sätt af det föregående synes, fäst skyldigheten att ansvara för kungsgårdens tillhörigheter, Utskottet anser sig böra underställa Riksdagens pröfning, huru vida icke en med denna i hufvudsak öfverensstämmande bestämmelse bör meddelas i fråga om det nu föreslagna upplåtandet af Ulriksdals slott.

Utskottet får derföre hemställa:

- a) att, derest Hennes Maj:t Drottningen Sofia Wilhelmina Mariana Henrietta kommer att i enkestånd inträda, hon skall ega att såsom enkesäte få sig upplåtet och under sitt enkestånd med full nyttjanderätt besitta Ulriksdals

slott med underlydande jord samt tillhörande byggnader och inventarier; dock mot skyldighet att för berörda staten tillhöriga inventarier och den vid slottet befintliga parkanläggning ansvara; och

- b) att, derest Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan Sofia Maria Victoria kommer att öfverlefva sin gemål, hon skall ega att såsom enkesäte tillträda och under sitt enkestånd med full nyttjanderätt besitta Tullgarns slott med dertill hörande byggnader, trädgård och parkanläggningar samt inventarier, allt enligt bestämmelserna i Kongl. brefvet den 1 Juni 1807, samt Tullgarns kungsgård jemte de hemman, torp och lägenheter samt öfriga rättigheter, som enligt Riksdagens skrifvelser den 19 Maj 1877 och den 10 Maj 1878 hit höra.

Stockholm den 17 Februari 1885.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Bil. Litt. A.

**Tabell öfver ordinarie anslagen under riksstatens
Första hufvudtitel.**

1885 års riksstat anslår:		Kongl. Hof- och Slottsstaterna. Kongl. Hofstatsanslagen.	Förslag till blifvande riksstat:	
Anvisning i kontant.			Anvisning i kontant.	
Kronor.	ö.		Kronor.	ö.
800,000	—	Kongl. Maj:ts hofhållning	800,000	—
192,000	—	Hans Kongl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar för Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan	192,000	—
28,000	—	Hennes Kongl. Höghet Hertiginnan af Dalarne	28,000	—
18,000	—	Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Eugenie	18,000	—
56,400	—	För underhåll och vård af möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de Kongl. slotten	56,400	—
45,000	—	Kongl. hofstallets utfodring	45,000	—
22,500	—	Polis, lys- och renhållning vid Kongl. slottet och Arfprinsens palats	22,500	—
3,000	—	Rosersbergs slott	3,000	—
50,000	—	Ved och kol för de Kongl. hofven	50,000	—
S:gr 1,214,900	—	S:gr	1,214,900	—
		Kongl. slotten.		
63,000	—	Reparationer å Stockholms slott med flere för de Kongl. hofven upplåtna byggnader	63,000	—
T:pt 1,277,900	—	Transport	1,277,900	—

1885 års riksstat anslår:			Förslag till blifvande riksstat:	
Anvisning i kontant.			Anvisning i kontant.	
Kronor.	ö.		Kronor.	ö.
T:pt	1,277,900	Transport	1,277,900	
	11,250	Brandväsendet och yttre lyshållningen vid Kongl. slottet och Arfprinsens palats	11,250	
	24,600	Drottningholms och Svartsjö slott	24,600	
	5,000	Gripsholms slott	5,000	
	8,250	Ulriksdals slott	8,250	
	8,000	Haga lustslott och park	8,000	
	3,000	Strömsholms slott	3,000	
S:gr	123,100	S:gr	123,100	
S:a	1,338,000	Summa	1,338,000	

Bil. Litt. B.

**Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
Första hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.
För vidtagande af åtgärder i syfte att mot eldfara skydda Stockholms slott	95,000	